

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . 5—
četrt leta . . . 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem pozivlja tem potom vsa slovenska štajerska učiteljska društva in vse slovensko štajersko učiteljstvo, naj niti v »Učiteljskem Tovarishu« niti v drugih listih ne objavlja nikakih notic in člankov o regulaciji učiteljskih plač na Štajerskem. Prepričani smo, da bo regulacija tem bolje uspela, čim manj se bo vlačila v javnost. Pač pa naj učiteljska društva in posamezniki svoja mnenja in svoje želje zastran regulacije sporoče Zvezi, ki jih bo predložila Lehrerbundu. Ta jih bo na merodajnem mestu zastopal.

Vodstvo.

Regulacija v deželni zboru Goriškem.

Dne 26. februarja t. l. je na seji deželnega zbora poročal posl. Dominko o prošnji Goriško-gradišanskega učiteljstva, da bi se zednačile plače učiteljev s plačami državnih uradnikov štirih nižjih razredov. V imenu šolskega odseka je predlagal poslanec Dominko, da se naroči deželnemu odboru, da prouči utemeljeno prošnjo učiteljstva, da izdela načrt, po katerem naj bi bile ugodno rešene upravičene želje učiteljstva, ne da bi bili pri tem obremenjeni okrajni šolski zalogi.

Proti predlogu nastopi poslanec dr. Pettarin, ki mu je sicer predlog v celoti simpatičen, odklanja pa, da bi se s predlogom ustvaril prejudic, da naj dežela plačuje za okrajne šolske zaloge. Naj se pusti deželnemu odboru, da izdela načrt, kakor se mu zdi potrebno, ni ga pa treba vezati na prejudic. Pozivlja, da naj poročevalec izpremeni v tem smislu predlog.

Odgovarja mu dr. Gregorčič, ki pravi, da poročevalec ne more izpremeniti sklepa, ker to je sklep odseka. Sicer je pa predlog tudi pravičen, ker šolski okrajji so tako obremenjeni, v nekaterih okrajjih znašajo doklade že 150% in 160%, da res ne morejo zmagati večjih izdatkov. Zato se naj poskrbi za kritje drugje.

Posl. Piccinini se strinja s posl. Pettarinom in predlaga, da se naj opusti prejudic. Slovenski del dežele da ni bolj obremenjen ko laški.

Posl. dr. Franko: Če je odsek sklenil tak predlog, potem ga mora tudi poročevalec predlagati. Laški poslanci pa lahko stavijo, če jim predlog ni po volji, drug predlog. Vsi priznamo nujno potrebo izboljšanja učiteljskih plač, a naši šolski okrajji morajo razpisovati že tako visoke doklade, da se more pomagati učiteljem

le, če preskrbi deželni odbor kritje drugje, ne pa pri šolskih okrajjih. To je namen predloga. Če pa nasprotujejo laški poslanci temu predlogu, potem je pač naša namera za enkrat pokopana. Tedaj pa je treba tudi glasno povedati, da laški poslanci s svojim zavlačevanjem zavirajo regulacijo učiteljskih plač.

Posl. dr. Pettarin zavrača trditev, da bi laški poslanci nastopali proti učiteljskim težnjam, pač pa so pred leti delali to slovenski poslanci. Učiteljsko vprašanje je staro že nad 50 let, in laški poslanci bi ga radi rešili, ne pripuste pa, da se ustvari s tem prejudic.

Dr. Podgornik: Konstatiram, da ni bilo v odseku prav nikakega nasprotovanja, konstatiram dalje, da se tudi ni ustvaril s predlogom prav noben prejudic. Spominja na l. 1906., ko se je sklenilo, da se krijejo nekateri izdatki iz deželnih sredstev, namesto iz onih šolskih okrajjev. Zato se čudi, da more nastati sedaj taka razburjenost. Če je dobra volja, se da najti potrebno kritje in ni s tem treba prav nič prejudicirati. Nikakor pa ne moremo in tudi nečemo trpeti, da bi bilo naše učiteljstvo slabše plačano od italijanskega. Te neenakosti, da imajo laški učitelji 25% draginjsko doklado slovenski pa ne, ne moremo odpraviti drugim potom, kakor predlaga odsek, ker drugače bi morali kriti izdatke šolski okrajji, ki pa ne zmorejo nobenih novih bremen.

Posl. Bugatto je mnenja, da slovenski poslanci polagajo preveliko važnost na to, da je to sklep odseka. Nikakor ne mara, da bi ostala še v naprej razlika med slovenskimi in laškimi učitelji. Ali dobiti se more tudi drugo formulo. Stvar se seveda ne da rešiti od danes na jutri. Njegova stranka ravno sedaj izdeluje finančni načrt, po katerem bo mogoče rešiti tudi to vprašanje. Zato je najbolje, da se prepusti to vprašanje deželnemu odboru.

Dr. Podgornik pripoznava, da je več predlogov mogočih, ravno zato pa ne uvidi, da bi se o tem ustvaril kak prejudic. Zato predlaga, naj se sprejme predlog odseka.

Posl. Čechut predlaga, da naj slovenski šolski okrajji storijo isto kot laški. Krijičeno pa je, da zahtevajo Slovenci od deželnega zloga več ko polovico dohodkov, ko pa so v davčni moči Italijani veliko močnejši.

Posl. dr. Gregorčič poudarja, da se predlog nikakor ni utihotapilo in da se je ves predlog jasno razpoložilo, ko se je govorilo, da se da vsem učiteljem 25% dra-

ginjska doklada iz deželnega šolskega zloga.

Dr. Franko zavrača protest dr. Pettarina, ker on ni nikdar njemu in njegovi stranki očital, da je nasprotna učiteljstvu. Ali res je pa, da ste izjavili, da ne dovolite izboljšanja na račun deželnega šolskega zloga in s tem ste nastopili proti hitrejši rešitvi učiteljskega vprašanja. Zato si naj dr. Pettarin protest lepo shrani.

Posl. dr. Gregorin omenja davčne preodkaze, ki jih bo deželna dežela zaradi sklenjenega malega finančnega načrta. Ta načrt je bil sklenjen, da izboljšajo dežele učiteljem plače, in učiteljstvo je bilo priprava za ta zakon, sedaj se hoče to eskamotirati in porabiti davčne preodkaze za druge namene. Ravno zaradi teh preodkazov se pa ne more govoriti o obremenitvi dežele.

Posl. Bugatto ugovarja radi davčnih preodkazov iz malega finančnega načrta.

Posl. Dominko: Vodična misel predloga je, da se ne obremene okrajni šolski zalogi, ker če se sprejme tako zakon, potem je pač skrbjeno za izdatke ne pa za kritje. Zakon brez potrebnega kritja je pa brez smisla. Zato se naj sprejme odsekov predlog.

Posl. Fon govori tako tiho, da se ga v začetku prav nič ne sliši, in stenografi morajo priti čisto k njemu, da ulove besede. Sele koncem govora se je moglo slišati par besed. Je za predlog odseka ali le tedaj, če se kmeta ne obremeni. Če se sprejme predlog, je pa seveda tudi treba skrbeti za kritje, kje pa tega dobite, ga pa prav nič ne briga. (Veselost.)

Nato odredi deželni glavar glasovanje. Prvi del odsekovega predloga se sprejme soglasno, za odstavek: ne da bi se obremenili okrajni šolski zalogi, pa glasujejo le slovenski poslanci. Ker manjka pri seji posl. Pinavčič in pa škof, je razmerje 14 : 13, ker glavar ni glasoval. Glavar je pa konstatiral, da je predlog padel. Slovenski poslanci so otvorili debato o tem po dnevnem redu seje, ko se je oglasil k besedi posl. Rutar, ki je vprašal deželnega glavarja, kako je to mogoče, da bi bil dostavek predloga šolskega odseka propadel, ko je zanj vendar glasovalo 14 poslancev, a proti njemu 13, ker se je deželni glavar vzdržal glasovanja.

Deželni glavar je nekaj odgovarjal, nakar se je oglasil k besedi dr. Pettarin, ki hoče z nemškimi tekstom poslovnika v rokah dokazati, da je bilo to popolnoma pravilno, da pri glasovanju odloči večina glasov navzočih poslancev. Glasovalo se

je s tem, da so poslanci vstali s sedežev, vstalo pa jih je le 14 (Slovencev), ker je deželni glavar obsedel. A navzočih je bilo z glavarjem vred 28. Torej je glasovala za dostavek le polovica, t. j. 14, dočim bi jih moralo glasovati zanj 15, da bi bil sprejet. Takemu naziranj se je od slovenske strani ugovarjalo.

Dr. Gregorčič je omenjal deželno-zborske dobe, ko je bil grof Coronini deželni glavar, ki se ni nikdar udeležil glasovanja. Bilo je takrat na slovenski strani 10, na italijanski strani 10 poslancev. Na predsedniškem mestu je pri glasovanju vedno obsedel grof Coronini, naj se je pa glasovalo s tem, da so poslanci obsedeli ali pa vstali s sedežev. Ako — in to je bilo navadno — so Slovenci kompaktno glasovali, čeravno jih je bilo ravno toliko kot Italijanov, namreč 10, izvenzemski grof Coronini, ki se je, kakor rečeno, vzdrževal glasovanja, je dotični predlog, ki so ga stavili Italijani, propadel, čeravno je bilo navzočih 21 poslancev, namreč 10 slovenskih in 11 italijanskih, zakaj grof Coronini je bil italijanski poslanec.

Vkljub vsemu temu so ostali Slovenci pri svojih trditvah, Italijani pa pri svojih, in deželni glavar je prešel k nadaljevanju dnevnega reda, ne da bi bilo jasno, ali je predlog bil sprejet ali pa je propadel. — — —

Regulacija plač štajerskega učiteljstva.

Zaradi prizadevanja učiteljske organizacije je sklenil štajerski dežel. zbor dati deželnemu odboru nalog, da izdela do prihodnjega zasedanja načrt za učiteljske plače, po katerem sme znašati najnižja plača 1600 K za vsako učno osebo, ne oziraje se na spol in krajevne razmere. Plače se potem stopnjujejo kakor one državnih uradnikov do 8. plač. razreda. Zakon stopi v veljavo s 1. januarjem 1915, za one, ki gredo v pokoj, od 1. maja 1914 naprej. Spočetka se porabi v to svrhu 2.100.000 K, katera vsota pa naraste na 3 milijone kron.

Slov. klerikalci so poizkusili pri tej priliki izkupati kapitalček zase, a se jim ni posrečilo. Dr. Korošec je namreč izjavil v imenu svoje stranke, da sicer ni proti regulaciji učiteljskih plač, a vendar je proti predlogu odseka, da se to zgodi brezpo- gojno. Poizkusili so s poslabšanjem šol-

LISTEK.

Moje potovanje po Švici.

(Dalje.)

Mimo zgodovinskega muzeja pride-mo k ruski cerkvi; njene pozlačene kupo-le se svetijo že od daleč. Na holmcu sto-ji katedrala sv. Petra. Zidana je v roman-sko-bizantinskem slogu. Temeljni kamen ji je postavil orleanski kralj Guntram l. 584. na podrtinah nekdanjega paganskega svetišča. V cerkvi je veliko grobov zgo-dovinskih oseb, med temi tudi kardinala Brognya, ki je vodil cerkveni zbor v Konstanzu.

Mestna hiša je zidana v florentinskem slogu in ima več starih in prekrasnih dvo-ran. Skozi Kalvinovo ulico dospemo do hiše, v kateri je bival več let veliki refor-mator Jean Calvin.

Starega mesta imamo dovolj, pojdimo rajši zopet k jezeru. Takoj čez Montblanc-

most, ob jezeru na desni, je oni nesrečni kraj, kjer je naša cesarica padla pod bo-dalom zlobne roke Lucchenijeve. Na levi se dviguje velikanski spomenik, ki ga je postavilo hvaležno mesto l. 1879. nadvoj-vodi Karlu Braunschweigu, ki je zapu-stil občini 24½ milijonov frankov. Stroški spomenika, ki je v lombardsko-gotičkem slogu iz belega in rdečega marmorja, so znašali poldrugi milijon. Na sarkofagu so različni reliefi iz zgodovine Braunschwei-gov, okolo njega pa kipi njegovih predni-kov.

Mimo velikih hotelov ob zidanem ob-režju pridemo v park »mon repos«, od-koder se nam nudi prekrasen razgled po jezeru.

Na nasprotni strani je angleški vrt z lepim vodnjakom in mnogimi spomeniki, med katerimi je republičanski najkras-nejši.

Nekoliko oddaljen od brega se dví-guje 90 m visoki vodomet, ki je v poletnih večerih čarobno razsvetljen. Čez četr-t ure pridemo v park »des eaux vives«, kjer

so večkrat koncerti in gledališke predsta-ve in v katerem je od l. 1911. tudi ameri-ški »Lunapark«.

Kakor mesto samo, tako je tudi nje-gova okolica jako lepa. Tu se lahko na-pravijo izleti po kopnem, kakor tudi po jezeru.

Vožnja po Genevskem jezeru ob le-pem vremenu je pač najlepši užitek poto-vanja po Švici.

Čist, zdrav zrak, prekrasna okolica, bregovi, polni sadnih vrtov in vinskih go-ric, posejani z belimi mesti in ličnimi vasicami. Na vzhodu nerodoviten svet, iz katerega se dvigajo več tisoč metrov vi-soke gore, katerih sivi vrhovi se zrcalijo v jezerskih valovih. Vse to nam naprav-lja globok in nepozaben vtisk. Lepega po-poldne smo na postaji »angleški vrt« pri-čakovali parnik, ki bi nas ponesel v dru-ge kraje. Plul je ob severnem bregu ter se v vsakem mestu ustavil. Mimo Nyon, kjer je jezero najširje (38 km) in najbolj globoko (310 m), mimo Rolle in Morges

smo dospeli ob 5. popoldne v Ouchy, predmestje in pristanišče mesta

Lausanne.

Tukaj so se ravno vršila mirovna po-gajanja vlaško-turški vojni. Dvakilometra od jezera se razprostira amfiteatralično po bregu sezidano mesto. Ouchy je vezano z mestom po vspenjači in električni želez-nici.

Lausanne šteje 64.000 prebivalcev in je glavno kantonsko mesto ter sedež naj-višjega sodišča. Kakor pravi zgodovina, so Nemci l. 379. mesto zažgali in prebi-valce pobili. V 18. stoletju so se tukaj zbi-rali filozofi in pisatelji kakor: Rausseau, Voltaire, Gibbon in drugi.

Pot v mesto je kaj prijazna; posebno lep vtisk napravljajo hiše, z zelenjem obraščene. Veliki 180 m dolgi in masivni most (le grand pont) čez trg veže dva mestna dela.

(Dalje.)